Eduskunta
Hallintovaliokunta
HaV@eduskunta.fi

Viite Lausuntopyyntönne 20.12.2018

LAUSUNTO HALLITUKSEN ESITYKSESTÄ HE 224/2019 VP. EDUSKUNNALLE LAIKSI HENKILÖTIETOJEN KÄSITTELYSTÄ MAAHANMUUTTOHALLINNOSSA JA ERÄIKSI SIIHEN LIITTYVIKSI LAEIKSI

Eduskunnan hallintovaliokunta on pyytänyt Suojelupoliisin kirjallista lausuntoa otsikossa mainitusta hallituksen esityksestä.

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki henkilötietojen käsittelystä maahanmuuttohallinnossa (jäljempänä maahanmuuton henkilötietolaki). Tavoitteena on, että henkilötietojen käsittelystä maahanmuuttohallinnossa säädettäisiin yhdessä, nykyaikaisen henkilötietolain vaatimukset täyttävässä laissa, jolla varmistetaan henkilötietojen käsittelyn yhdenmukaisuus kaikissa niissä tilanteissa, joissa henkilötietoja maahanmuuttohallinnossa käsitellään. Laki korvaisi ulkomaalaisrekisteristä annetun lain (1270/1997)(jäljempänä ulkomaalaisrekisterilaki).

Pyydettynä lausuntonaan Suojelupoliisi esittää kunnioittavasti seuraavaa:

Ehdotetun maahanmuuton henkilötietolain 2 §:n mukaan lain käyttötarkoituksena olisi muiden laissa säädettäväksi ehdotettavien käyttötarkoitusten ohella kansallisen turvallisuuden suojaaminen. Säännös vastaisi asiallisesti voimassa olevan ulkomaalaisrekisterilain 2 §:n 2 momenttia, jonka mukaan rekisterin käyttötarkoitukseksi on määritelty valtion turvallisuuden varmistaminen.

Ulkomaalaisrekisterilain perusteella käsiteltävillä tiedoilla on keskeinen merkitys kansallisen turvallisuuden suojaamisessa. Valtion toimivaltaan kuuluu estää sellaisten muiden maiden kansalaisten ja kansalaisuudettomien henkilöiden maahantulo, joiden voidaan katsoa vaarantavan kansallista turvallisuutta. Suojelupoliisi käyttää voimassa olevan ulkomaalaisrekisterilain mukaisesti kerättyjä tietoja paitsi päivittäisessä toiminnassa, myös antaessaan poliisin hallinnosta annetun asetuksen (158/1996) 8 §:n mukaisessa tehtävässä viranomaisille sellaisia ohjeita, neuvoja ja tietoja, jotka ovat tarpeen valtion turvallisuuden ylläpitämiseksi ja siihen kohdistuvien loukkausten estämiseksi. Näitä ovat esimerkiksi lausunnot kansalaisuus- ja maahantulolupa-asioissa. Suojelupoliisi pitää kansallisen turvallisuuden suojaamisen sisällyttämisestä voimassa olevan lain tapaan tietojen käsittelyn ns. alkuperäiseksi käyttötarkoitukseksi välttämättömänä.

Voimassa olevan ulkomaalaisrekisterilain 3 §:n 3 momentin mukaan Suojelupoliisi toimii rekisterinpitäjänä ulkomaalaisrekisterissä. Suojelupoliisi katsoo, että Suojelupoliisin määrittäminen yhteisrekisterinpitäjäksi on edelleen perus-

telua, erityisesti koska lain alkuperäisenä käyttötarkoituksena säilyisi kansallinen turvallisuus.

Maahanmuuton henkilötietolain 4 §:ssä ehdotetaan säädettäväksi ulkomaalaisasioiden asiankäsittelyjärjestelmästä (UMA) ja 5 §:ssä kansallisesta viisumitietojärjestelmästä (SUVI). Molemmissa tietojärjestelmissä ns. katseluyhteyden avaamisesta päättäisi lakiehdotuksen mukaan kehittämis- ja ylläpitovastuussa oleva taho. Esityksen yksityiskohtaisten perusteluiden mukaan ehdotettu tiedonhallintalaki sisältää säännökset henkilötietojen luovuttamisesta sekä katseluyhteyden avaamisesta järjestelmiin. (s. 54)

Ottaen huomioon, että tiedonhallintalakia (HE 284/2018) ei ole hyväksytty eduskunnassa ja tältä osin katseluyhteyden käsite on tarkemmin määrittelemättä, tulisi Suojelupoliisin näkemyksen mukaan termi toistaiseksi korvata voimassa olevassa lainsäädännössä käytetyllä termillä tekninen käyttöyhteys. Suojelupoliisi tuo esiin, että muissakaan hiljattain esitetyissä lakiehdotuksissa ei ole siirrytty käyttämään tiedonhallintalaissa esitettyä termiä.

7. lakiehdotuksella muutettaisiin turvallisuusselvityslain (726/2014) 25 §:ä ja 37 §:ä. Suojelupoliisi tuo esiin, että ensinnäkin säännökset rajaisivat turvallisuusselvitysten laatimisessa käytettäviä tietoja. Ehdotettu sääntelyn mukaan turvallisuusselvityksissä ei saisi käyttää tietoja, joista säädettään maahanmuuton henkilötietolain 7 §:n 4 momentissa. Kyseisen 4 momentin mukaan sen lisäksi, mitä 1–3 momentissa säädetään, rekisterinpitäjä saa, siltä osin kuin on tarpeen, käsitellä perheenjäsenten, heidän kanssaan samassa taloudessa asuvien henkilöiden ja Suomessa olevien vastaanottajien henkilötietoja. Kyseiset tiedot ovat käytettävissä turvallisuusselvitysten laatimista varten voimassa olevan turvallisuusselvityslain 25 §:n 1 momentin alakohdan 10 mukaisesti.

Maahanmuuton henkilötietolain 7 §:n 4 momentin henkilöiden perheenjäsenten ja heidän kanssaan samassa taloudessa asuvien henkilöiden tiedot sekä heidän Suomessa olevien vastaanottajien henkilötiedot ovat merkityksellisiä laadittaessa turvallisuusselvityksiä. Tiedot ovat tarpeellisia esimerkiksi kun selvitetään henkilön ulkomaansidonnaisuuksia tai varmistetaan muista tietolähteistä saatujen tietojen paikkansapitävyyttä.

Toisaalta ehdotetun maahanmuuton henkilötietolain 7 §:n 4 momentin viimeisen lauseen mukaiset tiedot henkilöstä, joka ottaa ulkomaalaisen työntekijän palvelukseensa eivät ole voimassaolevan lain mukaan turvallisuusselvityksissä käytettävien tietojen piirissä. Suojelupoliisi esittää harkittavaksi tulisiko säännöstä tältä osin rajata. Lähtökohtaisesti kyseisillä tiedoilla on arvioitu olevan vähäinen merkitys turvallisuusselvitysten laatimisessa.

Suojelupoliisin päällikkö
Poliisineuvos
Antti Pelttari

Ylitarkastaja
Antti Wahlroos

Liitteet -

Jakelu -

Tiedoksi -